Hålkort vid taxering och debitering i Stockholm

Av kanslichefen Nils Gottliebsson

Till komplettering av vad assessor von Otter meddelade i en artikel i föregående nummer av denna tidskrift skall här lämnas några upplysningar angående hålkortsfrågans läge i Stockholm i vad gäller förevarande verksamhetsområde.

Utredning om möjligheterna att använda hålkort som hjälpmedel i folkbokförings- och uppbördsarbetet påbörjades i Stockholm någon tid innan detta spörsmål av statens organisationsnämnd upptogs för riket i dess helhet. När så skedde ansågs detta icke vara anledning att avbryta stockholmsutredningen, utan denna fullföljdes men självfallet under kontakt med organisationsnämnden. För Stockholms vidkommande har i främsta rummet angripits problemet om framställning av de "numeriska" delarna av taxeringslängden och debiteringslängden medelst hålkort, medan däremot tills vidare fått anstå med undersökning av möjligheten att hålkortsmekanisera folkbokföringsarbetet. Det förutsättes m. a. o. att längdstommar framställas med tryckande registret på samma sätt som hittills eller, som man också kan uttrycka det, att vänstersidorna (namnsidorna) i taxeringslängden framställas med hjälp av tryckande registret och högersidorna (siffernoteringssidorna) med hjälp av hålkort. Genom denna uppläggning av hålkortsprogrammet kommer hålkort att i första hand införas i de arbetsmoment, där mest står att vinna vid hålkortsmekanisering och där det också är möjligt att utan komplikationer för Stockholms del använda hålkort, även om omläggning till hålkort icke kommit till stånd för landet i övrigt.

Bortsett från vad nyss sagts om namnsidornas framställning förutsättes för Stockholm ett förfarande som i princip överensstämmer med det som organisationsnämnden räknat med. Från deklarationerna och annat grundmaterial uppstansas alltså hålkort, som sedan behandlas i ett flertal sinnrika maskiner. Medelst vissa av korten framställes taxeringslängden (inkomstlängden och förmögenhetslängden), medelst andra debiteringslängden. Maskinerna ombesörja alla summeringar och substraktioner, räknar ut skatter och avgifter, avräknar preliminärskatten, påför ränta i förekommande fall samt fördelar skatten på man och hustru och på uppbördsterminer, allt i enlighet med koder som åsatts grundmaterialet och som instansats i korten. De som slutresultat utskrivna högersiffrorna hopparas med motsvarande vänstersiffror i taxeringslängden, resp. debiteringslängden, varefter bindning kan ske och längden är färdig.

Det här beskrivna förfarandet är givetvis inte lika elegant som ett där också utskrivningen av namntexten sker hålkortsmaskinellt och där namnet omedelbart åtföljes av alla siffernoteringar. Med "stockholmssystemet" har man fått lov att lösa ett speciellt tekniskt problem och lyckats väl därmed, nämligen utskrift av

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:42

Skattelitteratur

F. kammarrättsrådet John Bratts förträffliga lärobok "Deklaration och beskattning" har utkommit i en tredje, utökad och omarbetad upplaga. Arbetets första upplaga har redan granskats i dessa spalter, och den nya förtjänar samma lovord. Av särskilt intresse är att den ger den veterligen första kommentaren till nya taxeringsförordningen.

Ett par radanmärkningar må dock tillåtas, av vilka den ena torde ha en viss praktisk betydelse inför 1958 års taxering.

Beträffande garantibelopp uttalar Bratt (sid. 15), att, när beskattningsåret inte sammanfaller med kalenderåret, taxeringsvärdet kan vara olika för olika delar av beskattningsåret. "Till nämnda förhållande skall hänsyn givetvis tas vid garantibeloppets uträknande." Anmälaren är inte fullt lika säker. Jämkning av garantibeloppet vid äganderättsövergång liksom vid kortare eller längre räkenskapsår än 12 månader finns ju särskilt stadgad i 47 § 6 st. Men för utmätandet av garantibeloppet finns i övrigt ingen annan regel än den i 1 st., att detsamma skall utgöra 2½ % av fastighetens taxeringsvärde "året näst före taxeringsåret". Att detta uttryck icke är synonymt med "beskattningsåret" har RR såvitt angår tolkningen av utskyldsavdragsbestämmelsen i 4 § 1 mom. Si gjort klart genom RÅ 1955 ref. 44. Utgången av Esselte-utslaget den 8/5 i år (SN. hft. 9 sid. 244) synes

---

högersidorna så att radöverensstämmelse ernås med vänstersidorna, som upptaga hela den mantalsskrivna befolkningen; något urval av "taxeringspersoner" har icke ansetts lämpligt i Stockholm.

Hålkortsmetoden har i år på ovan angivet sätt för första gången på allvar kommit till användning, i det att inkomstlängden (A-längden), förmögenhetslängden och debiteringslängden för Högalids församling framställts hålkortsmässigt. Denna församling omfattar ca 37.000 personer, varav ca 27.500 skattskyldiga. Arbetet som nu (mitten av oktober) är i det närmaste slutfört, har gått bra. Viss jämkning och förstärkning av de uppgjorda rutinerna har fått lov att vidtagas, men i stort sett ha vi anledning att vara nöjda med premiären. Till nästa år är avsikten att utvidga hålkortssektorn till att omfatta kanske ett dussin församlingar (ca 40 % av hela antalet skattskyldiga) för att om möjligt därpå följande år tillämpa hålkortsförfarandet för hela staden. När så skett kan man räkna med en årlig besparing om ca 500.000 kronor. Om och när hålkortstekniken kan tagas i anspråk för framställning av debetsedlar och för krediteringsarbetet blir i första hand beroende på de försök i dessa avseenden, som avses bli påbörjade denna höst. Teoretiskt äro dessa frågor också genomstuderade av stadens organisationsavdelning.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:42